Suomen Leipuriliitto ry

LAUSUNTO
8.12.2022

Maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi elintarvikemarkkinalain muuttamisesta

Viite **HE 283/2022 vp**

Suomen Leipuriliitto ry (jäljempänä Leipuriliitto) kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle elintarvikemarkkinalain muuttamisesta ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Leipuriliitto kannattaa lakiehdotusta maksuaikoja koskevan uudistuksen osalta (lakiehdotus 2 a § Maksuajat). Tältä osin lakiehdotus on erinomainen, koska muutos parantaa pienten ja keskisuurten yritysten tilannetta.

Leipuriliitto kannattaa lakiehdotusta myös koskien elintarvikemarkkinavaltuutettua ja hänen toimivaltansa lisäämistä. Elintarvikemarkkinavaltuutetun toimiston organisaatiota ja resursseja tulee samalla vahvistaa, jotta Elintarvikemarkkinavaltuutettu kykenee myös tosiasiallisesti hoitamaan hänelle annetut tehtävät.

Leipuriliitto vastustaa palautusoikeuden (lakiehdotus 2 f § Palautukset) yksiselitteistä kieltämistä. Palautusoikeuden käyttämisen tulee olla edelleen mahdollista tilanteissa, joissa tuotteen myyjä sitä nimenomaisesti haluaa.

Jäljempänä on perustelumme siihen, miksi palautusoikeus tulee olla edelleen mahdollista, jos tuotteen myyjä sitä nimenomaisesti haluaa ja ehdottaa tätä tuotteen ostajalle.

Hallituksen esitys palautusoikeuden yksiselitteisestä kieltämisestä perustuu kilpailun rajoittamiseen ja byrokratian lisäämiseen, vaikka hallitusohjelmassa korostetaan kilpailun vapauttamisen tärkeyttä. Jo tästä syystä hallituksen esitystä ei tule hyväksyä esitetyssä muodossa.

Käyntiosoite: Pasilankatu 2, 00240 Helsinki
Puhelin: (09) 1488 7300
www.leipuriliitto.fi
Jo vuodesta 1900
Postiosoite: PL 115, 00241 Helsinki
Telefax: (09) 1488 7301
Y-tunnus 0202195-6

Leipuriliitto tunnistaa palautuksiin (jäljempänä palautusoikeus) liittyvät ongelmat ja ymmärtää sinänsä lakiehdotuksen taustalla olevan ajatuksen. **Leipuriliitto kuitenkin vastustaa palautusoikeuden yksiselitteistä kieltämistä, koska tämänkaltaisesta kilpailun rajoittamisesta kärsivät erityisesti vain pienet ja keskisuuret leipomo- ja konditoria-alan yritykset.** Hyötyjinä ovat alan suuret toimijat ja tuontituotteiden tuojat. Hallituksen hyvää tarkoittava ajatus kääntyy itseään vastaan, kun toimiala keskittyy yhä harvempien (suur)yritysten käsiin.

Leipuriliitto katsoo, että palautusoikeuden käyttäminen on yksittäisissä tilanteissa ymmärrettävää ja hyväksyttävää. Tällainen tilanne voi hyvin olla esimerkiksi uutuus- ja/tai sesonkituotteiden kohdalla, kun sekä ostaja että myyjä eivät voi olla varmoja siitä, miten kuluttajat näihin tuotteisiin reagoivat. Samoin silloin, kun uusi yritys pyrkii markkinoille.

Leipuriliitto katsoo, että palautusoikeuden yksioikoinen ja ehdoton kieltäminen johtaa juuri siihen, mitä hallituksen esityksessä s. 13 todetaan, että ”*riskinä voidaan katsoa olevan kaupan hankintakäytäntöjen tiukentuminen sekä ulkomaisen tuonnin kasvu, kun kansallisia tiukennuksia ei sovelleta kansainvälisissä sopimuksissa”.* Lisäksi MMM:n lausuntopyynnössä hallituksen esitykseksi elintarvikemarkkinalain muuttamiseksi tuotiin esille lakiuudistuksen aiheuttama todennäköinen seuraus eli se, että ”*Hankintakäytäntöjen tiukentuminen voisi ilmetä esimerkiksi aikaista matalampana halukkuutena ottaa pienen menekin, alhaisemman katteen tai muuten vaikeammin kaupattavia tuotteita valikoimiin*.” Hallituksen hyvää tarkoittava ajatus palautusoikeuden yksioikoisesta kieltämisestä johtaa muun muassa siihen, että erityisesti pienet, varsinkin markkinoille pyrkivät uudet yritykset, kärsivät tästä uudistuksesta. Tämänkaltainen kilpailun rajoittamista koskeva uudistus vain vahvistaa jo markkinoilla olevien, erityisesti vahvassa asemassa olevien, yritysten asemaa.

Lisäksi on tärkeää huomioida, että palautusoikeuden kieltämisestä huolimatta kaupassa olevat myymäläleipomot/jauholeipomot sekä paistopisteet voisivat kuitenkin edelleen laittaa omat myyntipisteensä täyteen tavaraa välittämättä lainkaan mistään palautusoikeuden kiellosta, hävikistä tms.* Kun leipäosastolla tarjolla oleva tuotteiden määrä uudistuksen myötä pienenee (kun tuotteiden ostajat arvioivat tarkemmin tarvitsemiensa tuotteiden määrän), myymäläleipomot ja paistopisteet voivat tarvittaessa lisätä omien tuotteidensa määrää. Näin saadaan kaupan leipäosastolla tuotteiden runsaus pysymään kuluttajan silmissä entisen kaltaisena. On hyvin todennäköistä, että kaupan myymäläleipomot ja paistopisteet ovat suurimpia hyötyjiä siinä, jos palautusoikeus yksioikoisesti kielletään. Tältä osin on syytä huomioida se, että esimerkiksi myymäläleipomoilla on tuotevalikoiman suhteen jo nyt vahva asema niissä päivittäistavarakaupoissa, joissa on myymäläleipomo**. Jos uudistus esitetyn kaltaisena toteutetaan, se johtaa siihen, että kuluttajalle on tarjolla tuotteita entistä pienemmältä määrältä yrityksiä. Suurimpia kärsijöitä ovat paikalliset ja alueelliset pienet ja keskisuuret yritykset.**

Edellä mainitun johdosta Leipuriliitto katsoo, että palautusoikeutta tulee voida käyttää ja sopimusvapaus ostajan ja myyjän kesken säilyttää, kun myyjä sitä nimenomaisesti haluaa ja ehdottaa. Leipuriliitto tunnistaa vaaran siitä, että ostajapuoli (esimerkiksi kaupan edustajat) voi käyttää tällaista sopimusmahdollisuutta myös väärin, ja ilmoittaa myyjälle, että ”*jos ylipäänsä haluat meille tuotteita toimittaa, sinun on pyydettävä meiltä palautusoikeuden käyttämistä*”. Tämän takia on tärkeää, että elintarvikemarkkinalaissa annetaan elintarvikemarkkinavaltuutetulle todellinen mahdollisuus puuttua, myös oma-aloitteisesti, esimerkiksi tämänkaltaiseen painostustilanteeseen.

Kunnioittavasti

SUOMEN LEIPURILIITTO RY

Mika Väyrynen
toimitusjohtaja

*Suomen päivittäistavarakaupoissa on ainakin 150 kpl myymäläleipomoa/jauholeipomoita sekä tuhansia paistopisteitä. Myymäläleipomo/jauholeipomo on kaupan sisällä toimiva oikea leipomo, jossa ammattilainen leipoo ja paistaa tuotteet jauhoista alkaen itse. Paistopiste on kaupassa tai ravintolassa sijaitseva työpiste, jossa ainoastaan paistetaan pakastettuja tai esipaistettuja leipomotuotteita, useimmiten tuontituotteesta.